

DOI 10.31558/2307-2318.2020.4.11

УДК 368.03:65.012

JEL: G22

Матвійчук В.І.,

к.е.н., доцент,

ДонНУ імені Василя Стуса
ORCID: 0000-0002-1032-3060
v.matviichuk@donnu.edu.ua**Хамула А.В.,**ДонНУ імені Василя Стуса
ORCID: 0000-0002-0596-9457
khamula.a@donnu.edu.ua

ОЦІНКА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ МІЖНАРОДНИХ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Стаття присвячена питанню фінансової надійності міжнародних страхових організацій на фінансовому ринку України. У роботі проаналізовано сучасні погляди науковців на поняття фінансової надійності страхових організацій та надано власну дефініцію даного терміну. Проведено аналіз основних показників діяльності провідних міжнародних страхових організацій на фінансовому ринку України. Здійснено коефіцієнтний аналіз важливих індикаторів, які дають змогу оцінити фінансову надійність страхових організацій. Розглянуто наявні методичні підходи для оцінки надійності страхових компаній. Запропоновано інтегральний показник, який враховує важливі фактори, що мають вплив на фінансову надійність страхових організацій, та надає можливість об'єктивно оцінити їх надійність. Проведено оцінку надійності страхових компаній з іноземним капіталом, які працюють на фінансовому ринку України, за допомогою запропонованого інтегрального показника та надано пропозиції щодо покращення системи управління страховими організаціями.

Ключові слова: страхова організація, міжнародна страхова організація, надійність страхових організацій, страхова компанія з іноземним капіталом, власний капітал страхових організацій, оцінка фінансової надійності, інтегральний показник оцінки фінансової надійності страхових організацій.

Постановка проблеми. Важливою передумовою формування в Україні реальних ринкових відносин є зростання ролі страхових компаній як однієї з ключових ланок фінансово-кредитної системи. Страховий захист поступово стає невід'ємним атрибутом вітчизняної економіки, з кожним роком у вітчизняних страховиків з'являється все більше клієнтів як серед юридичних, так і серед фізичних осіб. Безперечно, лише фінансово надійні страховики ефективно впливають на фінансовий ринок, оскільки відсутність або низький рівень фінансової надійності суб'єкта господарювання призводить до його неплатоспроможності, а у кінцевому результаті і до банкрутства.

Розв'язання багатьох проблем, що стоять перед українською економікою, залежить від ефективності функціонування страхової системи. Надходження іноземного капіталу у вітчизняну страхову систему стає важливим чинником розвитку

страхового сектору держави та фінансового ринку в цілому, тому актуальним постає питання визначення надійності саме міжнародних страхових організацій на страховому ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих аспектів фінансової надійності страховиків розглядаються у працях таких зарубіжних вчених, як Дж. Хансен, Р. Харт, К. Лоу, С. Томас, А. Пфайффер, Ф. Ромейке, А. Сандстрем та інших [1-3]. Діяльність страхових організацій та їх розвиток розглядається у працях таких українських та російських дослідників, як Александрова М., Вовчак О., Шевчук О., Кирилова Н., Аберніхіна І., Нагайчук Н., Олійник В., Малинич Г., Маруженко Д., Нагайчук Н., Осадець С., Папка О., Сисоєва Л., Сороківська М., Супрун А., Тарельник Н. та інші.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо підвищення якості управлінських рішень страхових компаній з іноземним капіталом за результатами визначення їх надійності на підставі використання інтегрального показника.

Виклад основного матеріалу. У сучасній економічній літературі відсутній єдиний методологічний підхід до трактування сутності поняття «фінансова надійність страхової компанії», що пояснюється наступними причинами.

По-перше, вивчення питань, пов'язаних із забезпеченням умов фінансово стійкого функціонування страхових компаній, підтриманням їх постійної платоспроможності та конкурентоспроможності, привернуло до себе увагу вітчизняних науковців і практиків лише після демонополізації страхового бізнесу та активізації розвитку фінансового посередництва.

По-друге, специфіка діяльності страхових компаній, особливості формування та використання фінансового капіталу, обчислення фінансових результатів тощо не дозволяють застосовувати підходи, придатні для дослідження інших суб'єктів господарювання.

Загальноприйнятий підхід до визначення сутності фінансової надійності страхової компанії наведений С.С. Осадцем, згідно з яким «фінансова надійність страховика – це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування та перестрахування у випадку впливу несприятливих чинників» [4, с. 245]. Основні підходи інших науковців щодо визначення даного терміну наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Співставлення поглядів науковців щодо визначення сутності поняття «фінансова надійність страхових організацій»

Автор	Визначення
О.Д. Вовчак [5, с. 65-66]	Фінансова надійність страхових компаній – здатність виконувати взяті на себе зобов'язання за усіма укладеними договорами страхування.
О.О. Шевчук [6, с.81-64]	Фінансова надійність страхових компаній - здатність страхової компанії зберігати нормальний стан фінансових потоків під впливом незначних збурень зовнішнього середовища, постійне збалансування або перевищення доходів над витратами по страховому фонду в цілому.
М.М. Александрова [7, С.89]	Фінансова надійність страхових компаній – постійне переважання доходів над витратами в межах розрахунків за страховим фондом, яке забезпечується платоспроможністю страховика.
Н.В. Кирилова [8, с.15-18]	Фінансова надійність страхових компаній – здатність забезпечувати свої зобов'язання відносно усіх суб'єктів ринку, адаптуватися до мінливого економічного середовища, реалізовуватися як страховик у ринковій економіці.
RAEX-Europe [9]	Фінансова надійність страхової компанії-це здатність компанії виконувати свої поточні та майбутні зобов'язання перед страхувальниками та вигодоотримувачами в рамках договорів страхування, співстрахування та перестрахування.
CEASA [10]	Під фінансовою надійністю слід розуміти математичну характеристику, що відображає динаміку надійності компанії до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі.

За результатами аналізу сучасних поглядів науковців стосовно терміну «фінансової надійності страховика» запропоновано власну дефініцію даного поняття, згідно з якою фінансова надійність страхової компанії – це економічне поняття, що характеризує такий стан фінансових ресурсів, особливість їх розподілу і використання, за якого страхова компанія залишається платоспроможною в довгостроковій перспективі і здатною своєчасно й у повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання в умовах негативного впливу зовнішніх чинників, спричинених зміною параметрів середовища, в якому вона перебуває, і/або внутрішніх чинників.

Починаючи з 2015 року динаміка кількості страхових компаній і кількості страхових компаній з іноземним капіталом (далі СКІК) характеризується тенденцією щорічного зменшення (рис. 1). За цей період загальна кількість страхових компаній на страховому ринку України зменшується на 40%, при цьому кількість СКІК зменшуються меншими темпами, ніж кількість вітчизняних СК.

Основними ознаками фінансової надійності страхової компанії є наступні показники: платоспроможність, наявність фінансових ресурсів для розвитку та фінансова стійкість.

Рейтинги страхових компаній України постійно публікуються журналом Insurance Top і Форіншурер на фінансовому порталі [17]. В табл. 2 представлений рейтинг 2019 року провідних СК за окремими показниками (розмір активів, обсяг прибутку, розмір страхових резервів). Рівень надійності страховика є одним із факторів забезпечення довіри населення до страховиків.

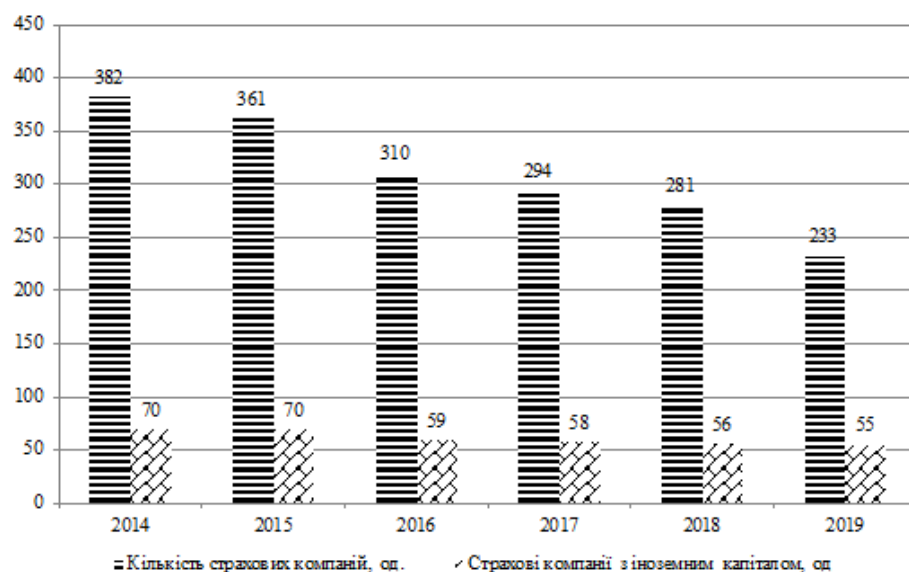

Рисунок 1. Динаміка кількості страхових компаній на ринку України в 2014-2019 рр., од.

Джерело: за даними джерела [11]

Такий показник, як сформовані страхові резерви (разом з обсягом активів та розміром прибутку), відповідає за рівень платоспроможності й, відповідно, надійності страховика. За основу рейтингу взято розмір активів компанії, для інших показників в дужках наведено місце в рейтингу за даним показником.

За результатами дослідження основних показників діяльності страхових компаній зроблено висновок, що за сумою активів в першій десятці страхових компаній України, присутні сім компаній є міжнародними.

Таблиця 2

Рейтинг страхових компаній за 2019 рік

№	Назва компанії	Активи, тис.грн	Прибуток, тис. грн.	Страхові резерви, тис.грн.	Тип компанії
1	МетЛайф	3320037	194385 (1)	2739048 (1)	СКІК
2	PZU Україна	2789982	107261 (9)	1618828 (4)	СКІК
3	Уніка	2432213	326830 (3)	1602357 (5)	СКІК
4	ARX	2277156	205359 (4)	1301538 (6)	СКІК
5	TAC СГ	2105902	378793 (2)	2415668 (2)	СКІК
6	ІнгоУкраїна	2053212	202206 (5)	1050151 (8)	Українська
7	Альянс	1625004	173284 (7)	117410	Українська
8	Арсенал страхування	1574848	133580 (8)	955964	Українська
9	Княжа	1080159	-6919 (49)	611655	СКІК
10	Universalna	1019676	3459 (35)	598308	СКІК

Джерело: складено за даними [17]

Факторами, що забезпечують фінансову стійкість страхової компанії є розмір власного капіталу страхової компанії та його достатність. Для оцінки платоспроможності та фінансової стійкості проаналізовано власний капітал страхових компаній (табл. 3).

Таблиця 3

Основні балансові показники страхових компаній з іноземним капіталом за 2018-2019 рр., млн. грн.

Показник	МетЛайф		Aliance		Княжа		PZU		Universalna	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Активи	3320,0	2639,2	1636,9	1625,0	831,3	1080,2	2188,3	2790,0	917,6	1019,7
Власний капітал	352,9	332,2	1415,3	1436,5	150,6	209,8	341,0	568,0	268,1	271,5
Зобов'язання	193,2	137,3	221,6	188,5	680,7	870,4	1847,3	2222,0	649,5	748,1
Грошові кошти та їх еквіваленти	304,4	124,4	112,9	132,8	271,0	250,6	136,0	135,3	185,8	129,5
Коефіцієнт власного капіталу	0,106	0,126	0,865	0,884	0,181	0,194	0,156	0,204	0,292	0,266

Джерело: складено на підставі фінансової звітності компаній [14-17]

Високий рівень коефіцієнта власного капіталу СК «Aliance» і його зростання з 86,5% до 88,4% характеризує фінансову незалежність, стійкість страховика, гарантує виконання ним зобов'язань перед страхувальниками та іншими кредиторами. В період з 01.01.2019 р. по 01.01.2020 р. балансові показники СК «Aliance» продемонстрували різноспрямовану динаміку: активи зменшились на 0,73% до 1,6 млрд. грн.; власний

капітал, який був найбільшим серед досліджуваних страхових компаній, виріс на 1,5% до 1,4 млрд. грн. Зобов'язання СК «Aliance» скоротились на 14,97% до 188,5 млн. грн.

Активи всіх представлених страхових компаній, окрім СК «Aliance», збільшились. Зростання в СК «Княжа» було найбільшим і склало 29,9% (до 1,08 млрд. грн.), СК «Universalna» – збільшення на 11,1% до 1,02 млрд. грн., ПрАТ СК «PZU Україна» – на 27,5% до 2,79 млрд. грн.

Оскільки нормальним значенням коефіцієнта власного капіталу вважається значення на рівні 60-70% [6], то СК «Княжа», СК «Universalna» та СК «PZU Україна» показали, що відсоток власного капіталу у валюті балансу дуже низький, хоча обсяг власного капіталу має тенденцію до зростання. Найбільший темп зростання мала СК «PZU Україна» на 66,5% до 568 млн. грн., найменшу – СК «Universalna» (на 1,3% до 271,6 млн. грн.). Власний капітал СК «Княжа» збільшився на 39,3% до 209,792 млн. грн.

В цих компаніях, на відміну від СК «Aliance», зросли зобов'язання: СК «Княжа Vienna Insurance Group» – на 27,9% (до 870,4 млн. грн.); СК «PZU Україна», яка має найбільшу кількість зобов'язань, на 20,3% до 2,222 млрд. грн.; СК «Universalna» – на 15,2% до 748,1 млн. грн. На відміну від СК «Aliance», в трьох компаніях знизилась ліквідність активи (грошові кошти та їх еквіваленти).

Отже, серед показників, які можна використати для дослідження надійності страховика, особливе місце посідають коефіцієнти, які характеризують, наскільки страховик є незалежним від зовнішніх джерел фінансування. Чим більша частка власного капіталу, тим більше можливість подолати несприятливі ситуації фінансового забезпечення страхової діяльності.

Лише одна з п'яти аналізованих компаній – СК «Княжа Vienna Insurance Group» – працювала протягом 2018-2019 рр. зі збитком. Проте, СК «Княжа Vienna Insurance Group» за 2019 р. збрала 875,4 млн. грн. валових премій, що на 45,7% перевищило обсяг премій за 2018 р. При цьому, надходження від фізичних осіб збільшились на 57,2% до 620,7 млн. грн., а від перестраховувальників – на 220,3% до 0,664 млн. грн. Відповідно до результатів діяльності за 2019 рік, незважаючи на від'ємний фінансовий результат від операційної діяльності, ПрАТ «СК «Universalna» отримала чистий прибуток. Зокрема, компанія закінчила 2019 р. з чистим прибутком у сумі 3,5 млн. грн.

Найкращі результати показала СК «МетЛайф» (чистий прибуток якої в 2019 році становив більше 194 тис. грн., що на 10% більше за попередній 2018 рік) та СК «PZU Україна». Чистий прибуток СК «PZU Україна» за 2019 р. склав 107,3 млн. грн., що у 2,4 рази більше прибутку за 2018 рік. В СК «Aliance» страхові платежі, відправлені перестраховикам в 2019 р., порівняно з 2018 р., зменшились на 4,1% (з 536,9 млн. грн. до 514,8 млн. грн.). Враховуючи випереджаючі темпи скорочення перестрахових премій над валовими преміями, коефіцієнт залежності від перестрахових компаній знизився на 0,25 в.п. до 82,82% (рис. 2).

Якщо говорити про коефіцієнт залежності від перестраховування, то СК «Aliance» має найбільшу залежність від перестраховування, що ставить під сумнів її надійність. Найменшу залежність від перестраховування серед проаналізованих організацій має СК «Universalna», проте дана залежність зросла порівняно з попереднім 2018 роком, що є негативною тенденцією. Така ж тенденція спостерігається і у СК «Княжа»: даний коефіцієнт за рік зріс на 12 в.п. У СК «PZU» залежність від перестраховування досить велика, проте спостерігається позитивна тенденція до її зменшення.

Щодо співвідношення між виплатами і бруто-преміями, то в 2019 р. СК «Aliance» виплатила своїм клієнтам 47,5 млн. грн. страхових виплат і відшкодувань, що

на 21,2% менше обсягу виплат в 2018 р. Оскільки темпи зниження страхових виплат і відшкодувань були більшими за темпи зниження валових премій, рівень виплат скоротився на 1,7 в.п. - до 7,6%. У СК «Княжа Vienna Insurance Group», враховуючи випереджаючі темпи зростання валових премій над страховими виплатами і компенсаціями, рівень виплат знизився з 44,3% до 39,4%, або на 4,86 в.п. У СК «PZU» та СК «Universalna» ситуація протилежна – даний коефіцієнт зріс у 2019 році в порівнянні з 2018., при чому у СК «Universalna» зростання є суттєвим – з 23% до 57%.

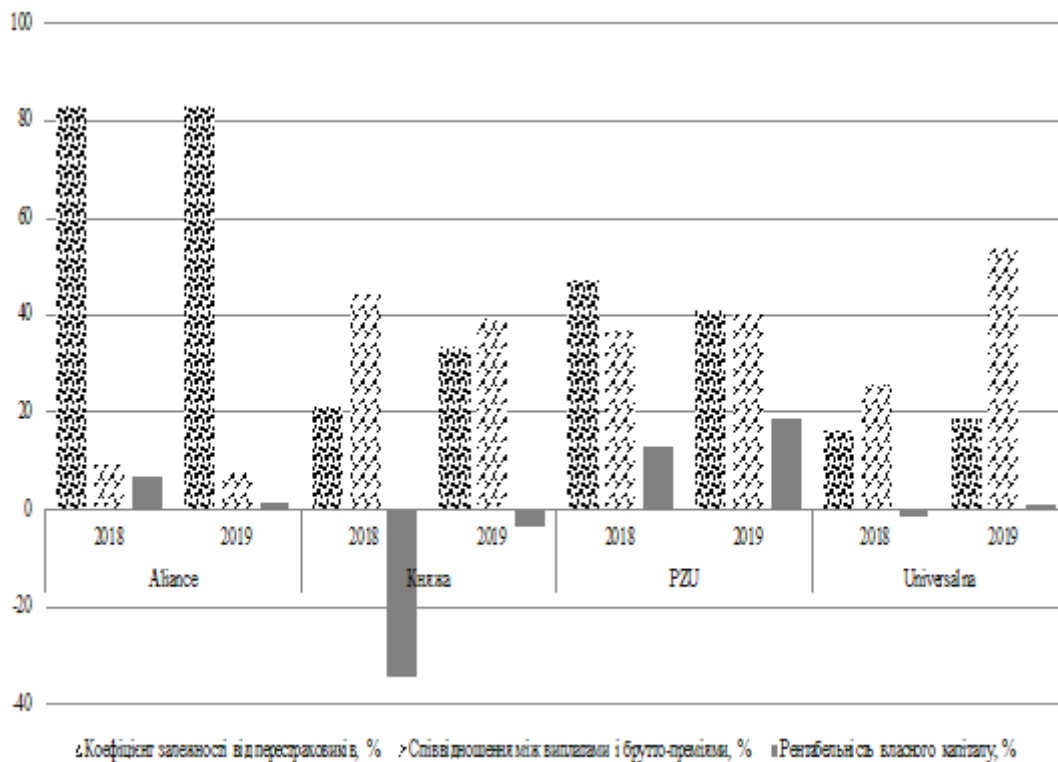

Рисунок 2. Динаміка результативних показників діяльності страхових компаній з іноземним капіталом в 2018-2019 рр., %

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності компаній [14-17]

Для страхових компаній зростання значення коефіцієнта є негативним явищем, адже це говорить про збільшення витрат компаній на страхові виплати при стабільних або навіть менших доходах від страхових премій, що в перспективі призведе до зменшення прибутків або до збитку.

За результатами дослідження власного капіталу компаній лідером виявилась СК «Aliance», адже високий рівень коефіцієнта власного капіталу (88,4% при нормі 60-70%) і виявлена тенденція щодо його зростання гарантує виконання компанією своїх зобов'язань перед страхувальниками та іншими кредиторами. Дослідження звітності СК «Княжа», СК «Universalna» та СК «PZU Україна» показали, що в цих компаніях питома вага власного капіталу дуже мала, хоча абсолютне значення розміру власного капіталу зростає.

Отже, остаточний висновок про надійність страхових організацій, спираючись на вище проаналізовані показники, зробити неможливо, адже при задовільному результаті одного коефіцієнта, інші мають протилежне значення.

У науковій літературі [1-7] запропоновано багато підходів до встановлення кількісного та якісного складу показників, за якими проводиться оцінка фінансової надійності страхових компаній. Проте, слід зазначити, що деякі критерії, які можуть називатися по-різному в різних джерелах, мають однакову сутність. Їх систематизація дозволяє скоротити їх кількість, що, у свою чергу, дає можливість спростити та уніфікувати підходи до оцінки фінансової надійності страхових компаній (табл. 4).

Таблиця 4

Спільні показники оцінки фінансової надійності страховика, які використовуються в різних методиках

Розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.03.2005 № 3755 [18]	Методика рейтингу надійності страхових компаній Forbes.Україна [19]	Олійник В. М. [20]
1	2	3
Ліквідність активів	Ліквідність активів	Коефіцієнт поточної ліквідності
Зворотний показник платоспроможності	Боргове навантаження	Коефіцієнт боргового навантаження
Ступінь незалежності від перестрахування	Рівень перестрахування	Коефіцієнт власного утримання в преміях
Обсяги страхування (андеррайтингу)	Рівень виплат	Коефіцієнт збитковості
Зміни в капіталі	Приріст капіталу	-
Зміни в сумі чистих премій за всіма полісами	Приріст страхових премій	-
Дохідність	-	Коефіцієнт рентабельності продажів
Відношення чистих страхових резервів до капіталу	-	Коефіцієнт достатності страхових резервів
Дебіторська заборгованість	Входження в міжнародну фінансову групу	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами
Ризик страхування	Коефіцієнт фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії
Дохідність інвестицій	-	Коефіцієнт ділової активності

Джерело: складено на основі [18-20]

Підставою для вибору показників для оцінки фінансової надійності страховика є припущення, що фінансова надійність виявляється лише в момент урегулювання фінансових зобов'язань страховиком. Наведені показники – тотожні індикатори, представлені різними авторами під різними назвами. Дані індикатори найточніше відображають здатність страхової компанії виконати свої фінансові зобов'язання перед страховальниками та іншими кредиторами.

За результатами дослідження запропонована узагальнена система показників для оцінки фінансової надійності страхової компанії як складової її фінансової стійкості (табл. 5).

Всі з представлених показників є важливими, але суб'єктивними. Висновки по кожному з коефіцієнтів можуть бути протилежними і не давати можливості об'єктивно оцінити надійність компанії.

Тому остаточним системним показником надійності страхової компанії повинен стати інтегральний показник, який враховує і узагальнює значення всіх показники (1):

$$K_j = \sum_{i=1}^n a_i x_{ij} \quad (1)$$

де a_i – коефіцієнт вагомості i -го показника;

x_{ij} – значення і-го показника на j-му об'єкті;
 n – число показників.

Таблиця 5

Рекомендовані показники для оцінки фінансової надійності страховика

Показник	Формула	Характеристика
1	2	3
Показники, що характеризують здатність виконувати зобов'язання		
Показник ліквідності активів (ПЛА)	$\text{ПЛА} = \frac{\text{ВЛА}}{3},$ де ВЛА – високоліквідні активи; 3 – довгострокові і поточні зобов'язання підприємства;	Відображає здатність страхової компанії виконувати свої зобов'язання за рахунок високоліквідних/оборотних активів
Коефіцієнт боргового навантаження (КБН)	$\text{КБН} = \frac{3}{A},$ де А – активи компанії	Вказує на здатність страхової компанії покрити зобов'язання наявним капіталом/активами
Показники, що характеризують достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань		
Коефіцієнт достатності страхових резервів (КДСР)	$\text{КДСР} = \frac{\text{СР}}{\text{ЧСП}},$ де СР – страхові резерви; ЧСП – чисті страхові премії;	Відображає достатність власних засобів страхової компанії для виконання її страхових зобов'язань
Показник покриття зобов'язань за страховими виплатами (ППЗ)	$\text{ППЗ} = \frac{\text{СР} + \text{К}}{\text{СВ}},$ де СВ – страхові виплати	Вказує на достатність страхових резервів і капіталу страхової компанії для покриття зобов'язань за страховими виплатами
Показники, що характеризують рівень виплат		
Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА)	$\text{ПА} = \frac{\text{СВ}}{\text{ЧЗСП}},$ де ЧЗСП – чисті зароблені страхові премії; або $\text{ПА} = \frac{\text{СВ}}{\text{СП}},$ де СП – страхові премії	Відображає активність компанії щодо виплат за договорами страхування й перестрахування
Показники, що характеризують заборгованість страхувальників і страховика за страховими виплатами		
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами (ОКЗСВ)	$\text{ОКЗСВ} = \frac{\text{КЗСП}}{\text{ЧЗСП}},$ де КЗСП – кредиторська заборгованість за страховими виплатами	Вказує на обсяг частково або повністю не виконаних зобов'язань страховика перед страхувальниками
Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	$\text{ПДЗ} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{К}},$ де ДЗ – сума дебіторської заборгованості	Відображає обсяг частково чи повністю не виконаних зобов'язань страхувальників перед страховою компанією
Показники, що характеризують міру незалежності від перестрахування		
Показник незалежності від перестрахування (ПНП)	$\text{ПНП} = \frac{\text{СЧП}}{\text{СВП}},$ де СЧП – сума чистих премій; СВП – сума валових премій	Вказує на ступінь фінансової незалежності страхової компанії від перестраховиків

Джерело: [19-21]

В таблиці 6 представлено результати розрахунку значення інтегрального показника для оцінки надійності страхової компанії.

Не зважаючи на абсолютно різні, іноді протилежні значення показників, загальні значення показника «надійність» для п'ятих страхових компаній, що досліджуються, приблизно однакові. Найбільший рівень фінансової надійності встановлено для СК «Метлайф», хоча компанія має найнижче значення коефіцієнту обсягів страхування (андеррайтингу) та найвище значення коефіцієнту дебіторської заборгованості.

Зокрема, в той час, як СК «Aliance» виконує свої зобов'язання за рахунок високоліквідних активів на 70,5%, то СК «PZU Україна» – лише на 6,1%. Але надійність обох компаній майже однакова – відповідно 51% та 57,7%. Те ж саме можна сказати про те, що СК «Universalna» на 73,4% здатна покрити зобов'язання наявним капіталом, в той час як СК «Aliance» – лише на 11,6%. Але надійність обох компаній майже однакова – 51% та 50,4%.

Таблиця 6

Оцінка надійності страхових компаній

Показник	Страхова компанія				
	Альянс	Княжа	PZU	Universalna	МетЛайф
Показник ліквідності активів	0,705	0,288	0,061	0,173	0,105
Коефіцієнт боргового навантаження	0,116	0,806	0,796	0,734	0,873
Коефіцієнт достатності страхових резервів	1,099	1,051	1,602	0,776	2,258
Коефіцієнт покриття зобов'язань за страховими виплатами	32,738	2,382	3,189	1,682	14,754
Коефіцієнт обсягів страхування (андеррайтингу)	0,451	0,612	0,724	0,756	0,175
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за страховими виплатами	0,179	0,155	0,235	0,109	0,242
Коефіцієнт дебіторської заборгованості	0,113	0,515	0,491	0,376	0,941
Коефіцієнт незалежності від перестрахування	0,172	0,665	0,591	0,812	0,985
Інтегральний показник надійності	0,510	0,609	0,577	0,504	0,767

Для підвищення значення фінансової надійності СК «Aliance» слід зменшити свою залежність від перестрахування, адже вона характеризується досить високим значення показника порівняно з іншими страховими організаціями на фінансовому ринку України. Що стосується СК «Княжа», СК «PZU Україна» та СК «Universalna», то в даних компаніях малий коефіцієнт покриття зобов'язання за страховими виплатами, що вказує на недостатність страхових резервів і капіталу страхових компаній для покриття зобов'язань за страховими виплатами. Для вирішення цієї проблеми доцільно виділити більше коштів на формування страхових резервів. Компанії «МетЛайф» для покращення своєї надійності слід звернути увагу на зобов'язання, які є частково або повністю невиконаними, адже значення коефіцієнтів андеррайтингу та дебіторської заборгованості є найгіршими серед проаналізованих компаній.

Висновки. Отже, не зважаючи на наявність великої кількості підходів і критеріїв для визначення фінансової надійності страхових компаній, дане питання залишається невирішеним і актуальним. Це пояснюється тим фактом, що всі наведені раніше показники не давали адекватної оцінки надійності страхових компаній, так як вони не враховували всі фактори, що на це впливають.

Для вирішення цієї проблеми було проаналізовано і згруповано показники, які використовувалися різними авторами для встановлення надійності страхових організацій. Їх систематизація дозволила запропонувати методику розрахунку інтегрального показника, який враховує більшу кількість факторів, що впливають на надійність страхових компаній.

Запропонована методика розрахунку інтегрального показника дозволяє врахувати наступну інформацію: здатність СК виконувати свої зобов'язання; достатність власних коштів для виконання страхових зобов'язань; рівень виплат; заборгованість страхувальників і страховика за страховими полісами; незалежність від перестраховування. Сформований інтегральний показник може бути застосований як страховими організаціями для прийняття ефективних управлінських рішень, так і іншими учасниками фінансового ринку (рейтингові агентства, інвестори, компанії-конкуренти і т.д.) для складання рейтингів, оцінки прибутковості організацій, оцінки результатів конкурентів і т.д. Перспективним напрямком майбутніх досліджень є створення прогнозової економетричної моделі визначення фінансової надійності страхових компаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Massey (Chairman), R., Hart, D., Widdows, J., Law, D., Bhattacharya, K., Hawes, W., & Shaw, R. Insurance Company Failure. <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:CVJx7fUoPZAJ:https://www.actuar ies.org.uk/documents/insurance-company-failure+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ru>.
2. Hansen, J. T., & Melchior, K. W. What Happens to Insurance Coverage In Case of Bankruptcy? http://www.nossaman.com/files/22978_Nossaman_Insurance%20Bankruptcy%20Seminar_5.7.09.pdf
3. Thomas S. (2005). Asset/Liability Management and Enterprise Risk Management of an Insurer. Journal of Investment Management, 3, 1. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=680844.
4. Осадець С.С. (2002) Страхування: підручн. вид. 2 ге, перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 599 с.
5. Вовчак О.Д. (2011) Страхова справа: підручник. Київ: Знання, 391 с.
6. Шевчук О.О. (2017) Методологічні аспекти застосування ринкового підходу до оцінювання вартості страхових компаній: Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. 27(2), 81-84.
7. Александрова М.М. (2011) Страхування: навчально-методичний посібник. Житомир: ЖДТУ, 184 с.
8. Кирилова Н.В. (2016) Системы управления рисками в страховых организациях. Мир новой экономики, 3, 15-18.
9. Methodology for assigning reliability ratings to insurance companies - full version. https://raexpert.eu/files/Methodology-Full-Reliability_Ratings-Insurance_companies_V3.pdf
10. Columbia business school. Center for Excellence in Accounting and Security Analysis: -Analysis and valuation of insurance companies - full version.

- <http://www.columbia.edu/~dn75/Analysis%20and%20Valuation%20of%20Insurance%20Companies%20-%20Final.pdf>
11. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (офіційний сайт) https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf
12. Нагайчук Н. Г. (2018) Фінансова безпека і стійкість страховика: порівняння понять та умов забезпечення. Фінансовий простір, 25-34.
13. Олійник В.М. (2016). Методологічні основи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. [Докторська дисертація, наука: 08.00.08, Українська академія банківської справи, Суми], 507 с.
14. Аберніхіна І. Г. (2017) Система показників оцінки фінансової надійності страховика. Фінанси України, 74-86.
15. Ліга страхових організацій України. <http://uainsur.com/>
16. Страхнадзор. Основні учасники страхового ринку України <https://www.strahnadzor.ua/insurers>
17. Фінансовий портал. <https://maanim.com/>
18. Розпорядження Нацкомфінпослуг від 17.03.2005 № 3755 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text>
19. Рейтинг страхових компаній України 2015. <http://investfunds.ua/news/rejting-strahovyh-kompanij-2015-forbes-ukraina-131339/>
20. Олійник В.М. (2016). Методологічні основи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. [Докторська дисертація, наука: 08.00.08, Українська академія банківської справи, Суми], 507 с.
21. Кравченко В. О. (2013) Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу, 85-89.

REFERENCES

1. Massey (Chairman), R., Hart, D., Widdows, J., Law, D., Bhattacharya, K., Hawes, W., & Shaw, R. Insurance Company Failure. Available at: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:CVJx7fUoPZAJ:https://www.actuar ies.org.uk/documents/insurance+company+failure+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ru>.
2. Hansen, J. T., & Melchior, K. W. What Happens to Insurance Coverage In Case of Bankruptcy? Available at: http://www.nossaman.com/files/22978_Nossaman_Insurance%20Bankruptcy%20Seminar_5.7.09.pdf
3. Thomas S. (2005). Asset/Liability Management and Enterprise Risk Management of an Insurer [Electronic resource] / S. Thomas, Journal of Investment Management, Vol. 3, No. 1, Access mode: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=680844.
4. Osadets S.S. (2002) Insurance: textbook. (2nd ed). Kyiv: KNEU. 599 p.
5. Vovchak O.D. (2011) Insurance business: a textbook. Kyiv: Znannia. 391 p.
6. Shevchuk O.O. (2017) Methodological aspects of applying the market approach to valuing insurance companies. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. The series is economic, 27 (2), 81-84.
7. Alexandrova M.M. (2011) Insurance: a textbook. Zhytomyr: ZhSTU, 184 s.
8. Kirilova N.V (2016). Risk management systems in insurance companies. The world of the new economy, 3, 15-18.
9. Methodology for assigning reliability ratings to insurance companies - full

version.URL:https://raexpert.eu/files/Methodology-Full-Reliability_Ratings-Insurance_companies_V3.pdf

10. Columbia business school. Center for Excellence in Accounting and Security Analysis: - Analysis and valuation of insurance companies - full version. <http://www.columbia.edu/~dn75/Analysis%20and%20Valuation%20of%20Insurance%20Companies%20-%20Final.pdf>

11. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets (official website) https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf

12. Nagaichuk N.G. (2018) Financial security and stability of the insurer: comparison of concepts and conditions of maintenance. Financial space, 25-34.

13. Oliynyk V.M.(2016). Methodological bases of maintenance of financial stability of insurance companies. [Doctoral dissertation, science: 08.00.08, Ukrainian Academy of Bank Affairs, Sumy], 507 p.

14. Abernikhina I.G. (2017) System of indicators for assessing the financial reliability of the insurer, Finance of Ukraine, 74-86.

15. League of Insurance Organizations of Ukraine. <http://uainsur.com/>

16. Insurance. The main participants of the insurance market of Ukraine <https://www.strahnadzor.ua/insurers>

17. Financial portal. <https://maanim.com/>

18. Order of Natskomfinposlug (2005, 17th of May), № 3755 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text>

19. Rating of insurance companies of Ukraine 2015. <http://investfunds.ua/news/rejting-strahovyh-kompanij-2015-forbes-ukraina-131339/>

20. Oliynyk V.M.(2016). Methodological bases of maintenance of financial stability of insurance companies. [Doctoral dissertation, science: 08.00.08, Ukrainian Academy of Bank Affairs, Sumy], 507 p.

21. Kravchenko V.O. (2013) Development of methods of analysis of insurer solvency as a component of financial security of an insurance company. Bulletin of Berdyansk University of Management and Business, 85-89.

Матвійчук В.И., к.э.н., доцент, ДонНУ имени Василия Стуса, ORCID: 0000-0002-1032-3060

v.matviichuk@donnu.edu.ua

Хамула А.В., ДонНУ имени Василия Стуса, ORCID: 0000-0002-0596-9457

khamula.a@donnu.edu.ua

ОЦЕНКА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ НАДЕЖНОСТИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТРАХОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА ФИНАНСОВОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

Проанализированы современные взгляды на понятие финансовой надежности страховых организаций и предоставлено собственную дефиницию данного термина. Проведен анализ основных показателей деятельности ведущих международных страховых организаций на страховом рынке Украины. Рассмотрены подходы для оценки надежности страховых компаний. Предложен интегральный показатель, который дает возможность объективно оценить надежность страховых организаций. Проведена оценка надежности страховых компаний с иностранным капиталом с помощью предложенного интегрального показателя и даны предложения по улучшению системы управления страховых организаций.

Ключевые слова: страховая организация, международная страховая организация, надежность страховых организаций, страховая компания с иностранным капиталом, собственный капитал страховых организаций, оценка финансовой надежности, интегральный показатель оценки надежности страховых организаций.

V. Matviychuk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University, ORCID: 0000-0002-1032-3060

v.matviichuk@donnu.edu.ua

A. Khamula, Vasyl' Stus Donetsk National University, ORCID: 0000-0002-0596-9457

khamula.a@donnu.edu.ua

ASSESSMENT AND ENSURING THE RELIABILITY OF INTERNATIONAL INSURANCE ORGANIZATIONS ON THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

Modern views on the concept of financial reliability of insurance companies are analyzed and our own definition of this concept is given. The analysis of the main indicators of activity of the leading international insurance organizations in the insurance market of Ukraine is carried out. Approaches to assess the reliability of insurance companies are considered. An integrated indicator is proposed, which provides an opportunity to objectively assess the reliability of insurance companies. The reliability of insurance companies with foreign capital was assessed using the proposed integrated indicator and proposals were made to improve the management system of insurance companies.

Keywords: insurance organization, international insurance organization, reliability of insurance organizations, insurance company with foreign capital, equity of insurance organizations, assessment of financial reliability, integrated indicator of reliability assessment of insurance organizations.